

ROLA DRZEW ŚRÓDPOLNYCH I ŻYWOPLÓTÓW W EUROPIE

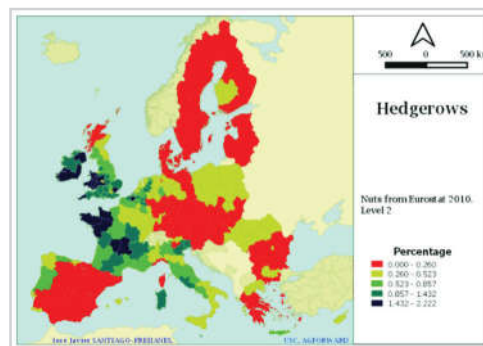
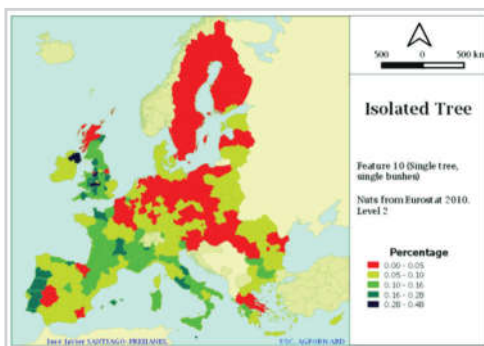
Wypełnianie zasad wzajemnej zgodności

JAK I DLACZEGO

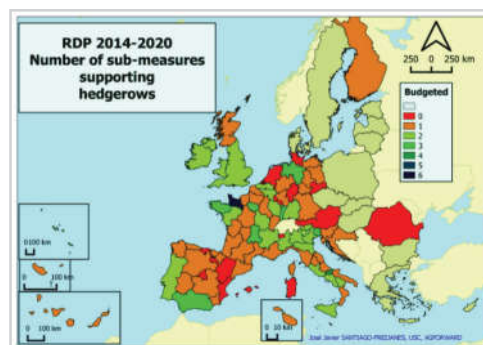
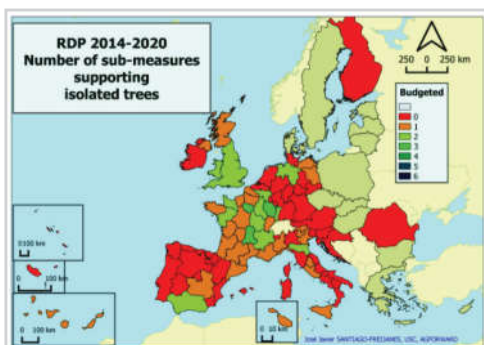
Agroleśnictwo jako zachowanie cech krajobrazu

Agroleśnictwo to zrównoważony system użytkowania gruntów, który jest objęty wsparciem UE w ramach Zazielenienia jak też filaru II WPR (Działanie 8.2). System ten może być również wspierany przez inne elementy WPR jak zasady wzajemnej zgodności czy zasady warunkowości, których celem jest poprawa stanu środowiska. Zasady warunkowości/wzajemnej zgodności odnoszą się do filara I WPR ale również do płatności środowiskowych, będących częścią polityki rozwoju wsi (filar 2) od okresu wsparcia 2007–2013. Rolnicy otrzymujący płatności bezpośrednie zobowiązani są do spełniania Zasad Warunkowości uwzględniających utrzymanie gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w Dobrej Kulturze Rolnej (GAEC) zgodnej z ochroną środowiska i ochroną klimatu oraz podstawowych wymogów z zakresu zarządzania (SMR). Dotyczą one: (1) wody i Dyrektywy Azotanowej (SMR1, SMR2), bioróżnorodności (SMR3: dzikie ptactwo, SMR4: siedlisk)

oraz zdrowia zwierząt, roślin i bezpieczeństwa żywności (SMR5–SMR16), w których wdrażaniu może pomóc agroleśnictwo. Systemy rolno-leśne przyczyniają się również pośrednio do wypełniania norm GAEC: GAEC 1 – Utrzymanie trwałych pastwisk: drzewa stanowią istotny element pastwiska dostarczając cienia, osłony oraz chronią przed parowaniem; GAEC 4 – Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych; GAEC 5 – Stosowanie kalkulatora oceniającego bilans składników pokarmowych w gospodarstwie: poprzez wykorzystanie pasów buforowych ograniczających wymycie NPK; GAEC 6 – zarządzanie orką w celu ochrony gleby: przeciwozyjne pasy zadrzewień; GAEC 7 – Utrzymanie pokrywy glebowej: wszelkie formy zadrzewień oraz upraw drzew; GAEC 9 – Zachowanie cech krajobrazu: śródpolne, śródłukowe i nadbrzeżne zadrzewienia, GAEC 10 – ochrona gruntów NATURA 2000: ochrona istniejących zadrzewień.

Procent pojedynczych drzew śródpolnych oraz żywopłotów w krajach UE
Mosquera-Losada MR
Santiago-Freijanes JJ

Liczba poddziałań WPR wspierających pojedyncze drzewa śródpolne i żywopłoty
Mosquera-Losada MR
Santiago-Freijanes JJ

JAK SPROSTAĆ WYZWANIU

Zachowanie cech krajobrazu

Zachowanie cech krajobrazu, w tym wypadku pojedynczych drzew śródpolnych i żywopłotów powinno uwzględniać wiedzę o ich występowaniu (rysunek) oraz znaczenia tych elementów w dostarczaniu świadczeń ekosystemowych. Pojedyncze drzewa śródpolne kojarzone są głównie z Francją, Portugalią, częścią Hiszpanii oraz Wielką Brytanią, gdzie obecność tych elementów jest najbardziej powszechna. Najwyższy procent żywopłotów obserwujemy we Francji i Wielkiej Brytanii, duża ich liczba występuje również w Portugalii i we Włoszech. Jednak w żadnym z tych państw

udział pojedynczych drzew śródpolnych w powierzchni kraju nie przekracza 0.5% a żywopłotów 2.5% pow. Państwa, w których obserwuje się ich większy udział, są zwykle narażone na działanie silnych wiatrów (np. wyspy brytyjskie lub południowa część Francji). Elementy krajobrazu podlegają obowiązkowej ochronie w ramach zasad warunkowości, ale ich zakładanie i pielęgnacja są wspierane przez różne działania filaru II WPR, przy czym żywopłoty są generalnie wspierane w znacznie większym stopniu niż pojedyncze drzewa.

- Elementy krajobrazu powinny podlegać ochronie a ich liczba zwiększać się aby podnieść wartość świadczeń ekosystemowych dostarczanych przez grunty rolne.
- Kwalifikowalność elementów krajobrazu do otrzymywania płatności jest istotne dla wsparcia finansowego rolników, którzy będą dostarczać świadczeń ekosystemowych w ramach WPR 2021–2027.
- Kluczową kwestią jest uznanie agroleśnictwa w prawodawstwie, także w kontekście krajobrazu aby zwiększyć świadomość społeczeństwa że konieczne jest przejście z konwencjonalnych sposobów użytkowania gruntu do bardziej zrównoważonych.

Pojedyncze drzewa śródpolne poprawiają wartość świadczeń ekosystemowych rolnictwa w odniesieniu do bioróżnorodności i jakości wody, Linforth, P.

Żywopłaty poprawiają wartość świadczeń ekosystemowych rolnictwa w odniesieniu do bioróżnorodności, produktywności i jakości wody Krämer, M.

Promocja elementów krajobrazu

Obecność żywopłatów na granicach pól lub śródpolnych pojedynczych drzew zwiększa bioróżnorodność, produktywność (przez ograniczenie parowania), ale również poprawia jakość wody.

Instytucje Unii Europejskiej są świadome znaczenia tych elementów krajobrazu w Europie, ale nie uznają ich za agroleśnictwo pomimo faktu, że jest to drzewiasta roślinność wieloletnia na gruntach ornych lub pastwiskach. Jak zauważył Europejski Trybunał Obrachunkowy, ochrona krajobrazu w UE okazała się mało skuteczna wskutek trudności jakich doświadczyły państwa członkowskie podczas weryfikacji ich powierzchni.

Znaczna liczba drzew i żywopłatów została wycięta w ostatnich latach w związku z obawą utraty przez rolników kwalifikowalności do otrzymywania płatności bezpośrednich do działek, na których występują drzewa i krzewy.

WIĘCEJ INFORMACJI

Europejski Trybunał Obrachunkowy (2009). Raport specjalny 8/2008: "Is Cross compliance an effective policy?" <https://bit.ly/33teZZ9>

Mosquera-Losada MR, Santiago Freijanes JJ, Pisanelli A, Rois M, Smith J, den Herder M, Moreno G, Malignier N, Mirazo JR, Lamersdorf N, Ferreiro Domínguez N, Balaguer F, Pantera A, Rigueiro-Rodríguez A, Gonzalez-Hernández P, Fernández-Lorenzo JL, Romero-Franco R, Chalmin A, Garcia de Jalón S, Garnett K, Graves A, Burgess PJ (2016c) Extent and success of current policy measures to promote agroforestry across Europe. Deliverable 8.23 for EU FP7 Research Project: AGFORWARD 613520. (8 December 2016). 95 pp. <https://bit.ly/33pWoNL>

Santiago-Freijanes JJ, Rigueiro-Rodríguez A, Aldrey JA, Moreno G, den Herder M, Burgess, Mosquera-Losada MR 2018. Understanding Agroforestry practices in Europe through landscape features policy promotion. Agroforestry Systems, pp.1–11. <https://bit.ly/2McndQg>

Tłumaczenie i adaptacja:
Robert Borek

ROSA MOSQUERA MR, RIGUEIRO-RODRÍGUEZ A, SILVA-LOSADA P, ROMERO-FRANCO R, FERREIRO-DOMÍNGUEZ N, GONZÁLEZ-HERNÁNDEZ MP, RODRIGUEZ-RIGUEIRO FJ, ARIAS-MARTÍNEZ D, FERNÁNDEZ-LORENZO JL, SANTIAGO-FREIJANES FJ Escuela Politécnica Superior.
Campus de Lugo. 27002
mrosa.mosquera.losada@usc.es
Redaktor: Maria Rosa Mosquera-Losada (USC)
SIEPIEŃ 2019